

Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD), I/2 (2012), 311-341

YENİ ZELANDA'DA MEDYA OKURYAZARLIĞI UYGULAMA VE DENEYİMLERİ

Yavuz Selim SÖYLEMEZ*

Özet

Bu çalışmada öncelikle medya okuryazarlığı kavramı ele alınarak çeşitli tanımları yapılmış ve medya okuryazarlığının değişik yönleri masaya yatırılmıştır. Daha sonra, Yeni Zelanda'nın medya okuryazarlığı uygulama ve deneyimleri, John Pungente'nin "Başarılı Medya Okuryazarlığı Programı Ölçütleri"ne göre ele alınarak incelenmiştir. Medya okuryazarlığı eğitimi kimi ülkelerde ayrı bir ders, kimi ülkelerde tek bir ünite ya da konu kimilerinde ise disiplinler arası bir ders olarak yer almaktadır. Bu eğitim için dünya çapında ortak bir anlayış bulunmamaktadır. Bu sebeple medya okuryazarlığı alanında başarılı çalışmalar yapan ülkelerden biri olan Yeni Zelanda'nın hedef, içerik, öğrenme durumları ve değerlendirme bilgisi boyutları bakımından incelenmesiyle bu bölgeyle ilgili kaynak eksikliğinin de giderilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Medya okuryazarlığı, Yeni Zelanda.

* Arş. Gör., Mustafa Kemal Üniv. İletişim Fakültesi, ys_soylemez@hotmail.com.

Abstract

Media Literacy Practises and Experiences in New Zealand

In this study, the concept of media literacy is first analyzed by considering different aspects of various definitions of media literacy. Then, media literacy practices in New Zealand are examined according to the John Pungente’s “Successful Media Literacy Program Criteria”. Media literacy education is given as a separate course in some countries or as subject of a single unit or as an interdisciplinary field. There is no common understanding throughout the world for this education concept. For that reason, this study aims to establish comprehensive guidelines for media literacy education by examining New Zealand, where media literacy has been focused upon uniquely and successfully in regard to its targets, contents and educational situations and evaluation.

Keywords: Media, Media Literacy, New Zealand.

GİRİŞ

XX. yüzyıldan XXI. yüzyıla aktarılan değerler arasında eğitimle ilişkileri açısından bakıldığında en önemlilerinin küreselleşme, çok dilli ve çok kültürlü olma, hayat boyu eğitim, çok kanallı eğitim, koşullandırma, öğretme yerine öğrenme, ekonomi, nüfus ve demokrasi kavramları olduğu görülmektedir. Bu kavramlar dışında XXI. yüzyılda, bilgisayar ve iletişim alanındaki gelişmeler ve küreselleşme her alanda ülkelerin birbirlerine olan etkilerini gittikçe artırmıştır. Bu gelişmeler ülkemizi de sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan derinden etkilemeye başlamıştır. Bu etkileşimi sağlıklı bir şekilde yürütebilmek ancak eğitimle mümkündür.¹

Bilgi toplumunun yükselen değerleri arasında hızlı teknoloji dönüşümü, hızlı değişme ve gelişme, insan kaynağına ilgi, bilgiye dayalı organizasyonlar, öğrenen örgütler, bilgi insanı ve sürekli öğrenmeyi alışkanlık hâline getirmesi gereken insan modeli yer almaktadır. İşte bu model bilgiye ulaşma yolları içinde merkez güç kaynağı olarak var olan medyanın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için bilinçli bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda medya

1 Orhan Oğuz, Ayla Oktay, Halis Ayhan, **21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**, İstanbul 2004, s. 13.

okuryazarlığı eğitiminin XXI. yüzyıl öğrenmeleri içerisinde yer aldığı ve bilgi toplumuna bilinçli bireyler kazandırmada atılabilecek en önemli adımlardan biri olduğu söylenebilir.² Bu bağlamda medya okuryazarlığı alanında ABD, Kanada ve İngiltere ile birlikte oldukça ileri olan Yeni Zelanda araştırmanın ana eksenini olacaktı.

Araştırmamız, Okyanusya'daki Yeni Zelanda örneği ile medya okuryazarlığının doğunun en güney köşesinde bulunan bir ülkede nasıl ilerlediği, bunu hangi yöntem ve uygulamalarla başardığı, batıya ait bir düşüncenin batıya çok uzak bir doğu ülkesinde nasıl uygulandığının incelenmesini hedeflemiştir.

Çalışmada medya okuryazarlığının ne olduğu değişik kaynaklarla açıklanırken Yeni Zelanda'da bu alanda yapılan çalışmalar Pungente'nin ideal medya okuryazarlığı için belirlediği ölçütler içerisinde ele alınmış ve medya okuryazarlığı alanındaki durum saptaması ortaya konulmuştur. Böylece medya okuryazarlığı alanında Yeni Zelanda gibi üzerinde fazla çalışma yapılmamış ülkelerle de ilgili kaynak eksikliğinin bir nebze kapatılması düşünülmüştür.

Bu araştırma, çalışma evreni olarak erişilebilen bilgiler temelinde Yeni Zelanda'da medya okuryazarlığı örneği ile sınırlandırılmıştır. Avrupa ülkeleri, Amerika ve Kanada konuya ilişkin bilgiye erişim olanaklarının kolay ve bilgi yeterliliği bakımından zengin oluşları dolayısıyla konu kapsamı dışında tutulmuştur.

Bu çalışmada betimleme modeline uygun olarak alan yazın tarama yöntemi kullanılmış ve medya okuryazarlığının geçmişi, öğrenci, öğretmen, müfredat gibi çeşitli yönlerden Yeni Zelanda'daki medya okuryazarlığının durum analizi yapılmıştır. Öncelikle medya okuryazarlığı kavramı ele alınmıştır. Yeni Zelanda çalışmaları, uygulama ve etkinlikleri betimleyici modeller

2 Özlem Apak, Türkiye, "Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli 2008, s. 4.

ortaya konmuştur. AB raporlarında değinildiği gibi Yeni Zelanda’nın medya okuryazarlığı alanında oldukça gelişmiş olması örnek seçilmesinde en büyük etkindir.³

Çalışmada medya okuryazarlığı alanında çevrimiçi kaynak sağlayan internet sitelerinden, değişik medya okuryazarlığı merkezlerinin yayınladığı raporlardan, medya okuryazarlığı konusunda çalışma yapan diğer ülke profillerinden, resmi makamların, üniversitelerin ve kuruluşların çalışmalarından, Yeni Zelanda hükümetinin ve üniversitelerinin konuyla ilgili makale ve dokümanlardan yararlanılmıştır.

Araştırma yapılırken karşılaşılan en büyük zorluk Yeni Zelanda’yı içeren bilgilerin Türkçe çevirilerinin bulunmayışıdır. Bu nedenle ulaşılan bütün yabancı kaynaklı bilgiler İngilizceden Türkçeye çevrilerek kullanılmıştır.

Etimolojik Art alan

Medya Latince ortam, araç anlamına gelen “medium” kelimesinin çoğulundan türemiştir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre medya iletişim ortamı, iletişim araçları anlamına gelmektedir.⁴ Yaygın kullanımıyla medyayı kitle iletişim araçları (gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet) olarak tanımlamak da mümkündür.⁵

Medya Okuryazarlığı Tanımları

Dünyada okuryazarlık kavramının ortaya çıkması ve bilginin kalıcı olmasına duyulan ihtiyaç, paylaşılabılır ortak dilin yazılı hale gelmesini

3 UNESCO, “Youth Media Education Survey”
http://portal.unesco.org/ci/en/file_download.php/bda80c4d208abeb94bc3b0d3da23023Survey+Report++by+Kate+Domaille.rtf (Erişim Tarihi: 28.11.2012).

4 Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fa229de4056b9.67718162 (Erişim Tarihi: 25.11.2012).

5 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı, Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK). Ankara 2007, s. 24.

sağlamıştır. Önceleri taşlara, zamanla kil tabletlere, deri, papirüs, kumaş, kâğıt, gazete, kitap, elektrik dalgaları, elektronik ortamlar, sayısal ortamlar vb. işlenebilir ve taşınabilir materyallere kaydedilen şifrelerin dili aslında hep birileri tarafından okunmak ve çözülmek içindir.⁶ Şifrelerin çözülmesi bu eylemin isminin okuryazarlık olmasını beraberinde getirmiştir. En genel ve geleneksel ifade ile okuma-yazma, alfabe aracılığıyla yazılı metinlerin okunması ve yazılması olarak anlaşılmaktadır.⁷ Teknolojinin zamanla gelişmesi okuryazarlık kavramının dijital okuryazarlık, resim okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı gibi çok farklı formlara bürünmesini de beraberinde getirmiştir.

Medya okuryazarlığının geleneksel tanımı, yazılı basının medya olarak ortaya çıktığı ilk andan itibaren, çıktının mesajlarını çözmeye, anlama ve onunla iletişim kurabilme olarak anlaşılmıştır. Medya okuryazarlığı, bize her gün medya tarafından sunulan bilgilendirici, eğlendirici mesajları analiz etme ve süzme yeteneği kazandırır. Medya okuryazarlığının bir tek tanımının olmadığı görülür. Özellikle 1990'lı yıllarla beraber tartışılır hale gelen medya okuryazarlığı kavramının eleştirel bir çözümlenme sürecine gönderme yapması dışında üzerinde anlaşılmış bir tanım yoktur. Burada değişik iletişim bilimci yazarların tanımlarına yer verilecektir. AB tanımlamasıyla “medya okuryazarlığı, eski ve yeni tüm medyada kolayca iletişim sağlayabilmenin yanı sıra gündelik hayatımızda bizi sarmalayan güçlü görüntü, söz ve seslere erişme, onları çözümlenme ve değerlendirme yeteneğidir”. Baran’a göre yazılı olmayan medyanın gelişimi ile iletişimin her tür çeşidini etkin ve yeterli bir biçimde anlamak ve kullanmak yeteneği olarak genişletilen okuryazarlık kavramı, medya bağlamında kitle iletişimi ile beraber medya okuryazarlığı olarak ele alınır.⁸

6 Nurçay Türkoğlu, **Medya Okuryazarlığı**, İstanbul 2006, s. 276.

7 Mehmet Kurudayıoğlu ve Sait Tüzel, “21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi”, **Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)**, s. XXVIII (2010/Güz), Niğde 2010, s. 284.

8 Zeliha Hepkon, Oya Şakı Aydın, “Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış: Medya Okuryazarlığı Hareketi”, **I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferans Bildirileri**, İstanbul 2007, s. 45–54.

“Medya okuryazarı” medyada yeniden kurgulanan iletileri ayırt edebilmek ve algılayabilmek, onunla ilgili yorumlarda bulunabilmek için ayrı bir beceri, altyapı bilgisi ve eğitsel organizasyon gerektiren bir eğitim sürecinin sonucunda medya yetkini sıfatını hak eden kişiyi betimleyen bir terim olarak tanımlanabilir.⁹ Bu yetenek kişiye müzikten sinemaya, internetten diğer alanlara kadar eleştirel düşünme ve inceleme yeteneği kazandırır. Medya okuryazarlığı aynı zamanda neyin gerçek neyin sahte olduğunu buldurmaya yarayan uygun soruları sormaktır. Medya ürünlerinin arkasında ne olduğunu sorgulamak içsel bir durumdur ve motifler, para, değerler ve sahiplik gibi olguların içeriği nasıl etkilediği göz ardı edilmemesi gereken çok önemli bir gerçektir.

Medya dersi tanımı okullarda öğretmenler tarafından organize edilmiş özel dersler söz konusu olduğunda da kullanılabilir. Medya okuryazarlığı, medya eğitiminin ve medya derslerinin beklenen sonucudur. Medya hakkındaki bilgilerimiz arttıkça medya okuryazarlığımız da artar. Yine Chris Worsnop’a göre medya okuryazarlığı tecrübe etme, tercüme etme, analiz etme ve yeni medya ürünleri üretme yeteneğidir.¹⁰

British Columbia Medya Okuryazarlığı Derneği (BCAME; British Columbia Association for Media Literacy) başkanı Dan Blake’nin kuruluşun resmi internet sitesinde de belirttiğine göre de medya okuryazarlığının toplumlar tarafından önemsenmesinin beş önemli nedeni vardır. Bunlar;

- 1) Medyanın hayatın bütün alanlarını etkilediği bir çağdayız.
- 2) Medya okuryazarlığı eleştirel düşünmeyi gerektirir.
- 3) Medya okuryazarı olmak eğitimli bir insan olmak demektir.
- 4) Medya okuryazarlığı medya temelli sisteme aktif katılımı sağlar.
- 5) Medya iletişimi bize iletişim teknolojilerini anlamamıza yardım eder.¹¹

9 Nurdan Öncel Taşkıran, **Medya Okuryazarlığına Giriş**, İstanbul 2007, s. 67.

10 Sajjad Malik, **Media Literacy and it’s Importance**, Islamabad 2008, s. 9.

11 Media Smart Canada’s Centre For Digital and Media Literacy,
http://www.media-awareness.ca/english/resources/educational/media_education/
(Erişim Tarihi:03.10.2012).

İletişim ve Medya okuryazarlığı

İletişim en az iki kişi arasında, simgelerin aktarımı ile gerçekleşen bir etkileşimdir. Medyanın önem kazanmasıyla artık iki kişi arasındaki iletişimden, yani kitle iletişiminden söz edilebilir.¹² Bu noktada kitle kavramını da açmak gerekmektedir. Erdoğan ve Alemdar'a göre kitle denildiğinde günümüzde sayısı belli olmayan insan çokluğu anlatılmak istenir.¹³ Yine kitle iletişiminde bu kavram sayısı bilinmeyen izleyici, okuyucu ve kullanıcı anlamındadır. Kültür bazında ise, kültürü tüketenler, üretim için ihtiyacı üretenlerdir.¹⁴ Görüleceği üzere kitle, iletişim eyleminin hem doğrudan hedefidir hem de bu eylemin üreticisidir.

XX. yüzyıl pek çok sosyal bilimci tarafından iletişim çağı olarak adlandırılmaktadır. Bunda kitle iletişim araçlarının pek çoğunun bu yüzyılda doğması ve olağanüstü yaygınlık kazanması önemli bir etkidir. Özellikle 80'li yıllarla birlikte kitle iletişim araçlarının önemli gelişmeler yaşadığı görülmektedir. Bu yıllar aynı zamanda kitle iletişim araçlarının birbirleriyle yakınlığı, tekelleşerek aynı sahiplerin yörüngesinde işlediği ve şimdiye kadar olmadığı kadar bütünleştiği yıllar olmuştur. Tam da böyle bir ortamda, medya kavramı yavaş yavaş kitle iletişim araçları kavramının yerini almış ve gündelik dilde sıklıkla kullanılır olmuştur. Medya kelimesi ile tüm iletişim araçları ve ortamı kast edilmektedir. Çünkü bu ortam ve araçlar birbirini bütünlemekte ve adeta ayrılmaz bir görünüm sergilemektedir.¹⁵

Medya XIX. yüzyıldan itibaren toplumların hayatlarını, devletlerin siyasetlerini etkileyen bir konuma yükselmiştir. Medya toplumu etkilediği gibi aynı zamanda da ondan etkilenmektedir. Medya toplumun eğlenme, haber alma, vakit geçirme, kamuoyu oluşturma ve iletişim gibi birçok ihtiyacına cevap vermektedir. Bu kadar yoğun bir şekilde toplumla etkileşim halinde bulunan bir alanın eğitim boyutunun ihmal edilmesi düşünülemez. Bu amaçla

12 Taşkiran, **a.g.e.**, s. 16.

13 Taşkiran, **a.g.e.**, s. 16.

14 Taşkiran, **a.g.e.**, s. 16.

15 İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı, s. 24.

Yeni Zelanda'da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri

başta batılı ülkeler olmak üzere birçok ülke yurttaşlarının medya konusunda eğitilmeleri ve etkin medya okuryazarları olabilmeleri için çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu çalışmalar toplumun medya karşısında savunmasız kalmasını engellemeye yöneliktir. Toplum diziler, filmler, haberler ve reklâmlar gibi medya ürünlerinin etkisi altında kalmaktadır. Bireylerin bu etkiler altındayken sağlıklı kararlar alabilmesi oldukça zorlaşır. Bu nedenle medya okuryazarlığı konusu XX. yüzyılın başından itibaren değişik ülkelerin gündemine girmiştir. Hükümetler toplumu medyaya karşı bilinçlendirmek için medya okuryazarlığı eğitiminin toplum için gerekliliğine inanmaktadır.

Yeni Zelanda'da Medya Okuryazarlığı Değerlendirmesi

Yeni Zelanda, dünyanın en güneyinde bulunan ve başta Asya olmak üzere Avustralya hariç bütün kıtalara çok uzak olmasına rağmen Güney Kore, Japonya ve Çin gibi ülkelerle ticaret, turizm ve göç gibi birçok konuda yaptığı işbirliği neticesinde Asya-Pasifik bölgesinde gittikçe önem kazanan bir ülke konumuna gelmiştir. Ülke coğrafyasının verdiği dezavantajları iklimi, bitki örtüsü gibi birçok farklı yönüyle avantaja çevirmiştir.

Dış dünya ile yaptığı önemli çalışmalardan birisi de medya okuryazarlığının gelişmesi ve medya eğitiminin okul müfredatlarında yer alması için yaptığı çalışmalardır. Medya okuryazarlığının en gelişmiş olduğu ülkeler ABD, Kanada ve İngiltere gibi gelişmiş batılı ülkeler olmasına rağmen Yeni Zelanda da medya okuryazarlığı alanında dünyada gösterilen çabaların öncülerinden birisi konumundadır. 1900'lü yılların başından itibaren medya okuryazarlığı Amerika'da gündeme gelmiş ve yine aynı yıllarda İngiltere tarafından çok önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. UNESCO ve AB 1960'lı yıllardan itibaren bu konunun dünya ve Avrupa gündemlerine girebilmesi için çeşitli toplantılar, araştırmalar yapmış ve bildiriler yayınlamıştır. Avrupa komisyonuna göre Yeni Zelanda, Avustralya ve Kanada'yla birlikte medya okuryazarlığı alanındaki en avantajlı ülkelerden biridir. Yine UNESCO'nun 2001 yılı raporuna göre medya okuryazarlığı ve eğitimi çalışmaları Yeni

Zelanda’da özellikle ikinci kademe okullarda önemli yer edinmiştir.¹⁶ Bu rapora göre medya eğitimi değişik formlarda ayrı bir ders olarak okutulduğu gibi ana dil derslerinin bir parçası olarak da okutulmaktadır. Bu ülkelerde eğitimcilerin medya endüstrisi ve düzenleyicileriyle dikkat çekici bir işbirliği yaptıkları görülür ayrıca birçok vakıf yayınladıkları gazetelerle ve web siteleriyle bu konuya destek vermektedir.¹⁷ Lealand’a göre Yeni Zelanda’nın medya okuryazarlığı çalışmaları John Pungete’nin “Başarılı Bir Medya Eğitimi İçin Ölçütler” raporuna göre değerlendirilecek olursa oldukça başarılıdır.¹⁸ Yeni Zelanda bu alanda çalışmalar yapan birçok ülke tarafında da ilgiyle takip edilmektedir.

Burada Yeni Zelanda’nın medya okuryazarlığı tarihçesine kısaca değinmekte yarar vardır. 1975 yılında Auckland Üniversitesinde Film Derslerinin verilmesiyle başlayan süreç 1980’lerde Medya Eğitimi, Kültürel çalışmalar, Film ve Televizyon Dersleri gibi derslerin çeşitli yükseköğretim kurumlarında başlamasıyla devam etmiştir.¹⁹ Medya okuryazarlığı ilk defa 1983–84 yıllarında ikinci kademe okullarda ders dışı kurs olarak okutulmaya başlanmıştır.²⁰ 1983 yılında yayınlanan *English Curriculum: Statement of Aims, Forms 3-5* isimli İngilizce müfredat çalışmasında izleme, görme ve şekillendirme gibi görsel dil çalışmaları üç önemli başlık olarak ele alınmıştır.²¹ 1990’ların sonuna kadar yazılı basın eğitim standartları belirlenmiş ayrı bir ders olarak verilmeye devam etmiştir.²² 2000’li yıllarda medya eğitiminin Film dersleri ve Medya

16 “Youth Media Education Survey”.

17 “BSA Report Media Literacy Information in New Zealand: A Comparative Assessment of Current Data in Relation to Adults”, Broadcasting Standards Authority, New Zealand 2007, s. 20.

18 Geoff Lealand, “A Success Story Media Teaching in New Zealand”. **Media Education in Asia**, c. II, Yeni Zelanda 2008, s. 1.

19 Lealand, “a.g.m.”, s. 2.

20 Roger Horrocks ve Ngaire Hoben, “Media Studies And English In The New Zealand Curriculum”, **New Zealand Ministry of Education Curriculum/Marautanga Project**, Yeni Zelanda 2005, s. 5.

21 Lealand, “a.g.m.”, s.2

22 Horrocks ve Hoben, “a.g.m.”, s. 5.

Dersleri olarak ayrıldığı görülür. Sonunda Ulusal Eğitim ve Başarı Sertifikaları Enstitüsü’nün (National Certificate of Educational Achievement -NCAE) çalışmaları sonucu bakanlık tarafından çalışmalar başlatılmıştır. Başarı ve yeterlilik standartları 2. kademe okullar için 2003 yılında, 3. kademe okullar için ise 2004 yılında belirlenmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Bakanlık 1. kademe okulların medya eğitimini İngilizce derslerinde yeterince aldıklarını öne sürerek herhangi bir standart belirlememiştir.²³ 2006 yılında önemli sayıda öğrenci Yeni Zelanda okullarında medya derslerini almıştır. Aynı yıl içinde Medya Çalışmaları Başarı Standartları ikinci kademede 26.641 öğrenci, üçüncü kademede 16.350 öğrenci ders almış bu öğrencilerden 303 tanesine Medya Dersleri Bursu verilmiştir. Yeni Zelandalı medya öğretmenleri bu öğrencilere gerekli materyalleri sağlama, yenileme ve temel düzeyde geliştirmede destek oldukları gibi diğer Yeni Zelanda okullarında yapılan medya dersleri çalışmalarını takip ederek bunlardan faydalanabilmelerini de sağlarlar.²⁴

Medya okuryazarlığının Yeni Zelanda’daki gelişim sürecine değinildikten sonra bu eğitim John Pungente’nin “Başarılı Medya Okuryazarlığı Programı Ölçütleri” ismiyle ortaya koyduğu ölçütlerine göre ele alınacaktır.

JOHN PUNGENTE VE BAŞARILI MEDYA OKURYAZARLIĞI ÖLÇÜTLERİ

Pungente Kimdir?

Kanada Medya Eğitimi Organizasyonları Derneği (Canadian Association of Media Education Organizations - CAMEO) başkanı John J. Pungente Toronto Üniversitesi Regis College’de medya okuryazarlığı dersleri vermektedir. “Media Literacy: A Resource Guide, for the Government of Ontario (1989), Meet the Media (1990) ve More than Meets the Eye: Watching TV Watching Us (1999)” gibi medya kitaplarının yazarıdır. Ayrıca Toronto’da ücretsiz olarak faaliyet gösteren Jesuit İletişim Projesi (Jesuit Communication Project) gibi

23 Horrocks ve Hoben, “a.g.m.”, s. 5.

24 Horrocks ve Hoben, “a.g.m.”, s. 2.

aktivitelerin yürütücüsüdür.²⁵ Pungente ölçütlerine göre medya okuryazarlığının başarılı olabilmesi için yapılması gerekenler şunlardır:²⁶

Medya eğitimi diğer bütün yenilikçi programlar gibi bir taban hareketi şeklinde gelişmelidir ve öğretmenler bu gelişimde itici güç olmalıdır.

Eğitimi otoriteleri medya dersleri öğretimini müfredata alarak, kaynak kitaplar ve rehberler yayınlayarak, ulaşılabilir ve geliştirilebilir bir müfredat hazırlayarak bu tür programların gelişimine açık destek vermelidirler.

Eğitim fakülteleri bu alanda eğitim verecek öğretmenleri yetiştirecek yetenekli personeli istihdam etmelidir ve medya eğitimiyle ilgili kurslar vermelidir. Müfredat yazımı ve danışmalık için akademik destek sağlanmalıdır.

Okullarda yürütülen eğitim programları için hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Okullar iletişim alanında uzmanlaşmış insanların danışmalıklarına ihtiyaç duymaktadır.

Ülkeye uygun kitaplar, sesli ve görüntülü materyaller hazırlanmalıdır.

Müfredatın geliştirilmesi, bültenlerin yaygınlaştırılması, konferanslar ve atölye çalışmaları için bir destek biriminin kurulması gerekmektedir. Bu tür profesyonel kuruluşlar medya okuryazarlığıyla ilgilenen kişilere çeşitli organizasyonlar düzenlemelidir.

Medya derslerinin değerlendirilmesi için uygun değerlendirme araçları hazırlanmalıdır.

Medya eğitiminin çok farklı yetenekler ve uzmanlıklar içerdiği göz önüne alınacak olursa öğretmenler, veliler, araştırmacılar ve medya uzmanları arasında işbirliği olması sağlanmalıdır.

25 Beyond The Screen, <http://www.beyondthescreen.com/about/hosts/john-pungente> (Erişim Tarihi:18.12.2012).

26 Center for Media Literacy, <http://www.medialit.org/reading-room/criteria-successful-media-education-program> (Erişim Tarihi:18.12.2012).

ÖLÇÜTLERİN YENİ ZELANDA İÇİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Medya eğitimi diğer bütün yenilikçi programlar gibi bir taban hareketi şeklinde gelişmelidir ve öğretmenler bu gelişimde itici güç olmalıdır:

1975 yılında Auckland Üniversitesinde Film Derslerinin verilmesiyle başlayan ve bu eğitimin İngilizce dersleri aracılığıyla okulların müfredatlarına sokulmasıyla devam eden medya okuryazarlığı çalışmaları Yeni Zelanda’da gerçek anlamda bir taban hareketi kabul edilmektedir. Resmi eğitimde medya içeriklerinin bulunmasına yönelik ilk cesaret verici çalışmalar Yeni Zelanda okullarında ve üniversitelerinde çalışan yüksek motivasyonlu küçük bir öğretmen grubundan gelmiştir.²⁷ 70’lerin sonunda ve 80’ler boyunca üniversiteler medya eğitimi konusunda büyük ilerlemeler kaydetmişlerdir

Kuzey Palmerston’daki Massey ve Auckland Üniversitesi’nin eğitim fakültelerinde yapılan bazı çalışmalar dışında Yeni Zelanda üniversitelerinin eğitim fakültelerinde medya okuryazarlığı derslerini okullarda verecek donanımlı eğitimciler yetiştirilmesi adına çok fazla çalışma yapılamamıştır. Bu ihmalin önde gelen sebebi üniversitelerde yeterli nitelikte personelin bulunmaması, uzun zaman basılı ve yazılı eğitim üzerinde mesai harcanmasıdır. Üniversiteler bu sorunu diğer üniversitelerle işbirliğine giderek çözmeye çalışsa da yeterince başarılı olduğu söylenemez.²⁸ Dolayısıyla bu alanda yetmiş eğitimci oranının istenilen seviyede olduğu söylenemez. Birçok eğitim fakültesinin bu eğitimi ihmal etmesine rağmen Auckland Üniversitesi eğitim fakültesi medya dersleri ve öğretmen eğitiminde önde gelmektedir. Daha da önemlisi medya dersleri alanında son üç yılı kapsayan çok sistemli bir çalışma ortaya koyarak Auckland temelli tam gün eğitim programı başlatmıştır.

Eğitim otoriteleri medya dersleri öğretimini müfredata alarak, kaynak kitaplar ve rehberler yayınlayarak, ulaşılabilir ve geliştirilebilir bir müfredat hazırlayarak bu tür programların gelişimine açık destek vermelidirler.

27 Lealand, “a.g.m.”, s. 2.

28 Lealand, “a.g.m.”, s. 5.

Resmi müfredatın olmamasından dolayı hazırlanan medya dersleri çalışmaları genellikle Britanya medya dersleri üzerine temellendirilmiştir. Alıntılanan bu çalışmalarda geçen kurum, tanıtım, anlatım, izleyici, ideoloji ve tür gibi kavramlar Yeni Zelandalı öğretmenlerin çok da yabancı olmadığı şeylerdir. Birçok öğretmen müfredatla ilgili kaynakları İngiltere’de medya eğitimi müfredatının şekillenmesinde önemli rol oynayan Britanya Film Enstitüsü’nden (British Film Institute - BFI) sağlamıştır. BFI oldukça gelişmiş bir medya eğitimi çerçevesine sahiptir ve kaynakları oldukça yüksek standartlar içermektedir. Buna rağmen Yeni Zelanda medya eğitimi müfredatı geliştirilirken Yeni Zelanda eğitim geleneklerine bağlı kalınmıştır. Medya dersleri Auckland Üniversitesinde olduğu gibi daha çok medya ürünleri üretim süreci ve endüstri üzerine yoğunlaşmaktadır. Britanya modeli uygulanıyor olmasına rağmen Auckland yaklaşımı çok teorik değildir. Bu eğitim modeli Yeni Zelanda eğitim modeline uyarlanarak ülkenin gelişmekte olan enerjik medya yapısıyla paralel hale getirilmeye çalışılmıştır.²⁹

Her ne kadar bu eğitimciler bireysel gayretleriyle çeşitli çalışmalar yapmış olsalar da Yeni Zelanda için artık resmi bir müfredat oluşturulması zamanı geldiği düşünülmektedir. Sandra Smith tarafından 2004 yılında yapılan ve otuz medya öğretmenin katıldığı bir atölye çalışmasına göre öğretmenlerin büyük kısmı bir müfredat geliştirilmesi yönünde fikir beyan etmişlerdir.³⁰ Buna göre müfredat programıyla konunun çok daha güçlü bir statü kazanması ve kaynakça geliştirmeyi güçlendirmesi hedeflenmektedir.

Eğitim fakülteleri bu alanda eğitim verecek öğretmenleri yetiştirecek yetenekli personeli istihdam etmelidir ve medya eğitimiyle ilgili kurslar vermelidir. Müfredat yazımı ve danışmalık için akademik destek sağlanmalıdır:

Medya dersleri eğitimcilerinin çoğu üniversitelerin sosyal bilimler ve sanat fakültelerindeki Medya Bilimleri bölümlerinde eğitim almıştır. Genellikle

29 Andrew Hart, “Mis-reading English”, *The English and Media Magazine*, c. XVI, Yeni Zelanda 1992.

30 Lealand, “a.g.m.”, s. 6.

öğrenciler bu bölümü bitirdikten sonra medya dersleri öğretmenliği için bir yıl daha formasyon almak amacıyla eğitimlerine devam etmektedirler. Lealand’ın aktardığına göre medya dersleri eğitimcileri eğitim bakanlığının ve NZQA’nın beraber düzenlemiş olduğu hizmet içi eğitimlere alındıkları gibi NAME’nin organize ettiği atölye çalışmalarıyla ve konferanslarla da kendilerini geliştirme olanağı bulabilmektedirler.³¹ Bu tür çalışmalarla alanda yetişmiş eğitimcilerin artırılması hedeflenmektedir.

Okullarda yürütülen eğitim programları için hizmet içi eğitimler verilmelidir:

Yeni Zelanda okulları Kanada’da olduğu gibi bölgesel eğitim sistemine değil daha merkezi bir eğitim sistemine sahiptir. NAME her ne kadar Auckland merkezli bir kuruluş olsa da Waikato’da, Palmerston’da, Wellington’da ve Christchurch’te bu organizasyona bağlı medya öğretmenleri grupları bulunmaktadır. Bu bölgelerdeki öğretmenler Auckland’da hizmet içi eğitim programlarına katıldıkları gibi bölgesel organizasyonlarla da bir araya gelmektedirler. Beacon okullarının katılımıyla Auckland, Waikato, Hawkes Bay, Wellington ve South Island’da bölgesel toplantılar yapılmaktadır.³² Bu toplantılarda tecrübeli öğretmenler ve deneyimli liderler etrafında eğitim programlarının geliştirilmesi, öğrenci ve öğretmen başarısının artırılması ve yeni başlamış az tecrübeli öğretmenlere faydalı olmak amaçlanmaktadır.

Okullar iletişim alanında uzmanlaşmış insanların danışmalıklarına ihtiyaç duymaktadır.

Yeni Zelanda’da öğretmenler kendi alanlarında her an konunun uzmanlarından tavsiye ve ücretsiz destek alabilme imkânına sahiptir. Ayrıca Eğitim Bakanlığı ve NZQA medya derslerinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesinden ve iletişim ağının sürekliliğinden sorumludur.³³

31 Lealand, “a.g.m.”, s. 5.

32 Lealand, “a.g.m.”, s. 6.

33 Lealand, “a.g.m.”, s. 17.

Ülkeye uygun kitaplar, sesli ve görüntülü materyaller hazırlanmalıdır.

Eğitim bakanlığının ve NZQA'nın resmi olarak yayınladığı başarı, ünite standartları, örnek ve soru kitapçıklarının yanında Yeni Zelandalı öğretmenler, Yeni Zelanda temelli geniş bir yelpazede eğitim materyalleri hazırlamaktadırlar. Yeni Zelanda'da bu konuda yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlar: Geoff Lealand ve Helen Martin'in 2001 yılında yaptıkları "*It's all done with mirrors: About television*", Roger Horrocks ve Nick Perry'nin "*Television in New Zealand Programming the Nation*", Goode ve Zuberi'nin 2004 yılında yaptıkları "*Media Studies in New Zealand*", Terry Jones ve Deborah Thompson'un 2007 yılında yaptıkları "*Year 12 Media Studies Study Guide NCEA Level 2*" ve son olarak yine Thompson'un 2007 yılında yaptığı "*Sandra Chesterman Media Studies Year 13 NCEA Level 3*" çalışmalarıdır.³⁴

Müfredatın geliştirilmesi, bültenlerin yaygınlaştırılması, konferanslar ve atölye çalışmaları için bir destek biriminin kurulması gerekmektedir. Bu tür profesyonel kuruluşlar medya okuryazarlığıyla ilgilenen kişilere çeşitli organizasyonlar düzenlemelidir.

Yeni Zelanda'da medya eğitiminin gelişmesinde iki devlet kurumu önemli rol oynamaktadır. Bunlar Eğitim Bakanlığı ve Yeni Zelanda Yeterlilik Kurumu'dur (New Zealand Qualifications Authority - NZQA). NZQA medya eğitiminin geliştirilmesi ve gerekli materyallerin temin edilmesini sağladığı kadar Birim Standartları Yönetimi ve Başarı Standartları'ndan da sorumludur.³⁵ Bakanlık ise okullar da medya eğitiminin düzenli bir şekilde işlenmesinden sorumludur.

Bu iki kurumun katılımıyla medya eğitimi 12. ve 13. sınıflarda zorunlu eğitim haline gelmiştir. Medya eğitimi görsel dil çalışmaları başlığı altında İngilizce eğitim müfredatının önemli bir bölümünde yer alır. Kasım 2007'de

34 Lealand, "a.g.m.", s. 17.

35 Lealand, "a.g.m.", s. 4.

Yeni Zelanda’da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri

bakanlık Yeni Zelanda okulları için yeni bir eğitim müfredatı çerçevesi çizmiştir.³⁶

Kaynak kitapların temin edilmesinde Bakanlık ve NZQA çok ciddi çaba göstererek basılı, çevrimiçi materyallerin öğretimine ve değerlendirme için kullanılabilmesine çalışırlar. Bakanlık ayrıca medya öğretmenleri için “*The Online Learning*” isimli bir site hazırlamıştır.

Ayrıca Yeni Zelanda Yayın Standartları Kurumu (New Zealand’s Broadcasting Standards Authority - BSA) medya eğitimi ve okuryazarlığı konusunda oldukça aktif bir şekilde çalışmaktadır. 2007 yılında BSA “*Yeni Zelanda’da Medya Okuryazarlığı Bilgisi: Yetişkinlerle İlgili Mevcut Bilgilerin Karşılaştırılması*” isimli bir rapor yayınlayarak çocukların medya kullanımı ve algısı üzerine bir araştırma yapmıştır. Bunun yanında BSA medya okuryazarlığı alanında iki farklı rapor daha yayınlamıştır. Bunlar 2008 yılındaki “*Görülen ve İşitilen: Çocukların Medya Alışkanlığı, Etki ve Cevapları*” ve 2001-2006 yılları arasında çocuklar arasında medya kullanım alışkanlıklarının değerlendiren “*Görülen Şiddet: Görsel ve İşitsel Eğlencedeki Şiddet İçeriklerinin Yetişkinlerde Algısı*” raporlarıdır.³⁷

Ulusal Medya Eğitimcileri Derneği olarak bilinen NAME Yeni Zelanda’daki medya eğitimcilerini destekleyen ve geniş çapta ulusal faaliyetler düzenleyen önemli bir kuruluştur. Kurulmuş olduğu 1983 yılından beri bu alanda çalışmalar yapan eğitimcilerin sesi olmuştur. Öğretmenlerin bağlı bulunduğu NAME bir taban hareketi olarak öğretmenler için yine öğretmenler tarafından yönetilen bir kuruluş olmaya devam etmektedir. Bu kuruluş, üyelerinin gönüllü bağışlarıyla, üye aidatlarıyla, bazı sponsorluk anlaşmalarıyla gelir sağlanmasının yanında eğitim bakanlığının ve medya eğitimini destekleyen diğer birçok kuruluşun da desteğini almaktadır. Lealand’ın aktardığına göre NAME politikacıların ve

36 Lealand, “a.g.m.”, s. 4.

37 Australian Communications and Media Authority, “Digital Media Literacy In Australia: Key Indicators And Research Sources” www.acma.gov.au (Erişim tarihi: 12.12.2012).

medya eğitimcilerinin ortak bir çalışma çatısı altında buldukları en büyük organizasyondur.³⁸ Bu kuruluş bağımsız çalışmalar yapmanın yanı sıra konuyla ilgilenen öğretmenlerin ihtiyaç duydukları materyallerin sağlanmasına ve gelişmelerin takip edilebilmesine yardımcı olur. NAME yıl içinde çıkardığı “*Script*” isimli dergiyle medya eğitimcilerine düzenli takip edebilecekleri bir kaynak oluşturmaktadır.

Bunun yanında Mediascape Yeni Zelanda’da “www.mediascape.ac.nz” adıyla medya okuryazarlığına katkıda bulunmak amacıyla 2006 yılında kurulmuş bir internet sitesidir. Bu internet sitesi Yeni Zelanda Yayın Standartları Kurumu (BSA), Reklam Standartları Kurumu (ASA), Aile Komisyonu ve Christchurch Politeknik Enstitüsü tarafından desteklenmektedir ve Yeni Zelanda Yayın Yüksekokulu medya çalışanları tarafından yönetilmektedir. Zanker’e göre Mediascape bilgi paylaşımı ve medya araştırmaları üzerinde durmaktadır.³⁹ Bu site medya okuryazarlığını, medya araştırmalarını geliştirmenin yanında öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin, araştırmacıların ve diğer Yeni Zelandalıların medya tarafından nasıl yönetildiği üzerindeki görüşlerini paylaşabilmelerini hedeflemektedir.⁴⁰ Bu çalışma ile beraber medya kullanıcıları bilinçli kararlar alabilmektedir. Böylece yeni fırsatlar oluşturarak Yeni Zelanda’da bilgi fikir alışverişi sağlanmaktadır.

Yaşlıların internet kullanımı Telecom’un desteğiyle 1992 yılında Yeni Zelanda’da kurulan iletişim eğitimi temelli bir kuruluş olan SeniorNet tarafından desteklenmekte ve 102 ayrı grupla bu çalışmalar devam etmektedir.⁴¹

Seniornet, son zamanlarda ücretsiz kullanıma sahip olan ve emekli ya da emekliliğe yakın insanların faydalanabileceği ürünlerin bulunduğu GrownUps

38 Lealand, “a.g.m”, s. 6.

39 Ruth Zanker “Media literacy for citizen/consumers: A website case study”. **Media Research Center**, The New Zealand Broadcasting School, New Zealand 2006, s. 4.

40 Broadcasting Standards Authority, a.g.e., s. 64.

41 SeniorNet (2007), “Introduction: What is SeniorNet? From GrownUps New Zealand – Learning Centres for Older Computer Users”. <http://www.grownups.co.nz/information/seniornet/index.php> (Erişim Tarihi: 09.08.2012).

Yeni Zelanda’da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri

isimli bir internet sitesi de kurmuştur. GrownUps yöneticisi Richard Poole göre bu siteyi ziyaret binlerce insanın çoğu 55 yaşın üstündedir üstüdür ve bu insanlar internet kullanmaya oldukça heveslidir.⁴²

Netsafe, yetişkinlerin güvenli internete nasıl erişebileceklerine dair bilgiler sunmaktadır. Örneğin site, yetişkinleri sohbet ederken ve internette gezinirken karşılaşılabilecekleri görsel ve işitsel tehlikelere karşı bilgilendirir. Kullanıcılar, bu sitede internetten tanıştıkları insanlarla nasıl iletişim kuracaklarına ve nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair bilgiler bulabilirler. Ayrıca bilgisayar güvenliği, mahremiyet ve iş hayatında internet gibi bölümler de içermektedir. Başka bir bölümde internetten nasıl alışveriş yapılacağına dair bilgilerin bulunduğu ve Tüketici İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanan raporlar bulunmaktadır.⁴³

Medya derslerinin değerlendirilmesi için uygun değerlendirme araçları hazırlanmalıdır:

Yeni Zelanda’da sürdürülen başarılı medya okuryazarlığı çalışmalarının en önemli eksikliği bir müfredat ve değerlendirme sistemine sahip olmamasıdır. Son yıllarda medya eğitimeileri arasında bu konuyla ilgili önemli tartışmalar yaşanmaktadır. Helen Martin’in 1994’te çıkarmış olduğu “*Critical Media Studies: A Teacher’s Handbook*” kitabından bu yana çok ciddi bir çalışmanın yapıldığı söylenemez. 2006 yılında yapılan bir araştırmaya göre öğretmenlerin birçoğu ulusal bir müfredatlarının olmasını istemektedirler.⁴⁴

Medya eğitiminin çok farklı yetenekler ve uzmanlıklar içerdiği göz önüne alınacak olursa öğretmenler, veliler, araştırmacılar ve medya uzmanları arasında işbirliği olması sağlanmalıdır:

Yeni Zelanda’da eğitim politikacıları ve öğretmenler arasında medya okuryazarlığının geliştirilmesi için önemli bir işbirliği bulunmaktadır. Bunun

42 GrownUps Media Release. (2006) “Surfers at 60: GrownUps on the web”. <http://www.scoop.co.nz/stories/CU0611/S00298.htm> (Erişim Tarihi: 09.07.2012).

43 Broadcasting Standards Authority, a.g.e. s. 63

44 Lealand, “a.g.m.”, s. 9.

yanında çeşitli kurumlar kişisel çalışmaları desteklemektedir. Öğretmenler ve araştırma kurumları arasındaki işbirliği gittikçe gelişmektedir, yapılan çalışmalar internetten paylaşılmaktadır. Bu duruma karşın, ikinci kademe okullarda görev yapan medya okuryazarlığı öğretmenleri ve akademisyenler arasında aynı işbirliği görülmemektedir. Medya okuryazarlığı eğitimi bütün yönleriyle gelişmeye devam ederken öğrenciler de ikinci kademe okullardan üniversitelere geçmektedirler. Fakat daha öncede belirtildiği gibi Auckland Üniversitesi dışında bu konuda çalışma yapan pek fazla üniversite olmaması önemli bir sorun oluşturmaktadır. Öğrencilerin üniversitelerde aldıkları eğitim ikinci kademe okullarda gördükleri eğitimden çokta ileri gitmemektedir. Birkaç eğitimci dışında üniversitelerde çalışan akademisyenlerin sahip oldukları büyük bütçelere ve donanımlara rağmen bu alanda ikinci kademe okullarda görevli öğretmenlerden herhangi bir farkı olmadığı görülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Öğretim programlarında ve yaşam boyu öğrenmede Medya okuryazarlığı becerilerine önem verilmemektedir.				Yeni Zelanda	Medya becerileri gelişimi eğitim programında temel amaçtır ve sistematik bir biçimde ele alınır. Yeterli kaynak bulunmaktadır. Değerlendirme eğitim sistemi içinde ve dışında gerçekleşir.
Temel öğretmen eğitimi verilmemektedir.			Yeni Zeland		Medya okuryazarlığı temel ve daha sonraki öğretmen eğitimi oluşturur. Hem teknik hem de eleştirel farkındalık içerir. Ebeveynler ve öğretmenler için sistematik medya okuryazarlığı eğitimleri mevcuttur.

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Medya okuryazarlığı değerlendirme sistemi mevcut değildir.				Yeni Zelanda	Medya okuryazarlığı sadece eğitsel amaçlı olmayıp temel yaşam becerileri arasında yer alır ve bu bağlamda değerlendirilir.
Öğretici kaynakların üretimine sınırlı ulaşım olanakları bulunmaktadır.				Yeni Zelanda	Öğretmenler, ebeveynler ve alan uzmanlarına yönelik eğitici kaynaklar mevcuttur. İyi organize edilmiş ve düzenli olarak üretilen güncel kaynakların yer aldığı merkezler bulunmaktadır.
Medya okuryazarlığı üzerine rehberlik ve yönlendirme sistemleri bulunmamaktadır.				Yeni Zelanda	Medya okuryazarlığında önemli yönlendirme ve rehberlik merkezleri bulunmaktadır. Yapılan girişimlerin birleştirilmesi ve eşgüdümünde etkili sistemler mevcuttur.

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Medya okuryazarlığında istikrarlı kampanyalar yürütülmemektedir.				Yeni Zelanda	Medya okuryazarlığında önemli, büyük ölçekli, geniş kapsamlı girişimler ve organizasyonlar bulunmaktadır.
Medya okuryazarlığı konusunda uzmanlaşmış bakanlıklar ya da devlet kurumları bulunmamaktadır.				Yeni Zelanda	Kamu kurumlarının çalışma alanlarını bir araya getiren ve organize eden medya okuryazarlığı merkezleri bulunur.
Sivil kuruluşların medya okuryazarlığı ile ilgisi bulunmamaktadır.				Yeni Zelanda	Medya okuryazarlığı kapsamında farklı birimleri bir araya getiren ve aralarındaki ilişkiyi sağlayan etkin ve önemli organizasyonlar bulunmaktadır.

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Medya okuryazarlığı alanında düzenleyici bir otorite (yetkili kurum) bulunmamaktadır.			Yeni Zelanda		Medya okuryazarlığında düzenleme kurulları daimi ve sistemli olarak çalışırlar. Siyasi, kurumsal ve sivil katılımı desteklerler. Medya okuryazarlığının gelişimini değerlendirirler.
Medya kuruluşları medya okuryazarlığı programlarına ilişkin girişimleri gündeme taşımazlar.				Yeni Zelanda	Diğer kurum ve kuruluşlarla bağlantılı olarak medya organları tarafından gündeme getirilir.
Medya endüstrisinin ülke vatandaşlarına yönelik medya okuryazarlığı çalışmaları gelişmemiştir.				Yeni Zelanda	Sistemli ve tutarlı çalışmalar mevcuttur. Medya okuryazarlığı ile ilgili hizmetler bulunmaktadır. Tüketici haklarını koruma ile ilgili kuruluşlarla bağlantı halindedir.

Yeni Zelanda'da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Medya okuryazarlığı üzerine oldukça gelişmiş ve düzensiz görünüm ve kamuoyu tartışması mevcuttur.			Yeni Zelanda		Medya okuryazarlığı ile ilgili önemli etkinlikler ve fuarlar düzenli olarak gerçekleşir. Böylelikle sivil kurumların desteği, Medya okuryazarlığına vurgu ve vatandaşların etkin katılımı sağlanır.
Vatandaşların yaratıcı üretimleri için teşvik edilmeleri söz konusu değildir.		Yeni Zelanda			Her anlamda büyük ölçüde teşvik mevcuttur. Alanla ilgili ödüller, destekler ve bağışlar vardır. Ayrıca özellikle çocuklar ve gençlere yönelik festivaller ve fuarlar düzenlenmektedir.

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ					
Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Araştırmalarda medya okuryazarlığı konularıyla ilgilenilmez.			Yeni Zelanda		Araştırma için özel kurumlar, kalıcı gözlem yerleri ve düzenli, süregelen çalışmalar bulunmaktadır. Uluslararası alanda yüksek derecede katılım söz konusudur.
Uluslararası işbirliğine/ çalışmaya katılım görülmez.			Yeni Zelanda		Alanla ilgili uluslararası referans ve liderlik bulunmaktadır. Uluslararası bağlantıların merkezleri mevcuttur.
Ebeveynlerin katılımı yoktur.			Yeni Zelanda		Alanla ilgili kurumlaşma ve adanmışlık iyi seviyededir. Kurumlar arasında dayanışma ve birlik vardır. Ulusal seviyede iyi bir ebeveyn katılımı söz konusudur.

(Devam) Genel Bakış					
YENİ ZELANDA MEDYA OKURYAZARLIĞI PROFİLİ Yeni Zelanda Değerlendirme: Arş. Gör Yavuz Selim Söylemez					
	Hiç	Orta	İyi	Çok İyi	
Bu konuda ticari girişimler düşük orandadır.				Yeni Zelanda	Konu alanına özel merkezler ve girişimler bulunur.

Yaklaşık yüz yıllık bir geçmişi bulunan medya okuryazarlığı çalışma ve uygulamaları Yeni Zelanda’da yaklaşık kırk yıllık bir geçmişe sahiptir. Yeni Zelanda’da bu dersin önemi 70’li yıllardan itibaren kavranmıştır ve medya okuryazarlığında önemli yönlendirme ve rehberlik merkezleri bulunmaktadır. Yapılan girişimlerin birleştirilmesi ve eşgüdümünde etkili sistemler mevcuttur. Medya okuryazarlığında düzenleme kurulları daimi ve sistemli olarak çalışırlar. Siyasi, kurumsal ve sivil katılımı desteklerler, medya okuryazarlığının gelişimini değerlendirirler.

Yeni Zelanda’da medya okuryazarlığının yaşam becerileri gelişimi programında temel amaç olması bu eğitimin sistematik bir biçimde ele alınmasını da beraberinde getirmiştir. Değerlendirme, eğitim sistemi içinde ve dışında düzenli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunun için NAME ve NZQA gibi iyi organize edilmiş, düzenli olarak üretilen güncel kaynakların yer aldığı merkezler bulunmaktadır. Bu sistemlerin geliştirilmesiyle, bu dersin değerlendirilmesinde somut ölçütler ortaya çıkmıştır.

Medya okuryazarlığının başarılı bir biçimde işlenebilmesi için devlet, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde olması bilinen bir gerçektir. Yeni Zelanda’da medya okuryazarlığında gerek devlet eliyle gerekse sivil toplum kuruluşları aracılığıyla olsun önemli, büyük ölçekli, geniş kapsamlı girişimler ve organizasyonlar bulunmaktadır. Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları medya okuryazarlığı eğitimi verecek eğitimciler için

konferanslar, hizmet içi eğitim seminerleri gibi çeşitli faaliyetler yapmaktadır. Bu çalışmalar hem teknik hem de eleştirel farkındalık içerir. Ayrıca ebeveynler ve öğretmenler için de sistematik medya okuryazarlığı eğitimleri mevcuttur. Özellikle bilgisayar ve internet konusunda “Her Eve Bilgisayar” ve “Seniornet” gibi projeler üretilerek ebeveynlerin okullar aracılığıyla bilinçlendirilmesine çalışılmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde bu eğitimin birçok yetişkine ulaşması sağlanmıştır.

Yeni Zelanda’da da diğer kurum ve kuruluşlarla bağlantılı olarak medya organları tarafından düzenlenen sistemli medya okuryazarlığı programları bulunur ve medya okuryazarlığı ile ilgili önemli etkinlikler ve fuarlar düzenli olarak gerçekleşir. Örneğin, Avustralyalı medya eğitimcileri derneği ATOM belirli yıllarda toplantılarını, Yeni Zelandalı öğretmenlerle Yeni Zelanda’da yapmaktadırlar. Bu şekilde farklı ülkelerde yapılan çalışmalar da görülerek bir çeşit karşılaştırma yapılmak suretiyle ilerlemeler sağlanır. Böylelikle sivil kurumların desteği, medya okuryazarlığına vurgu ve vatandaşların aktif katılımı ortaya çıkar. Yine okullarda öğrencilerin medya alanında kendi üretimlerini yapabilmelerine imkân sunan dersler vardır. Bu sayede öğrencilerin medya üretim süreçlerini doğrudan yaşaması sağlanmaktadır. Yeni Zelanda’da araştırma için özel kurumlar, kalıcı gözlem yerleri bulunmaktadır. Uluslararası alanda yüksek derecede katılım söz konusudur. Yeni Zelanda’da alanla ilgili uluslararası birçok çalışma yapıldığı gibi AB komisyonunca bu ülke medya okuryazarlığında en avantajlı ülkelerden biri olarak kabul edilmektedir.⁴⁵

Yeni Zelanda’da bu alanla ilgili kurumlaşma ve adanmışlık ileri seviyededir. Kurumlar arasında oldukça ciddi bir dayanışma ve birlik vardır. Çeşitli kurumlar medya okuryazarlığının ebeveynlere de ulaştırılması için çalışmaktadırlar. Konu alanına özel merkezler ve girişimler bulunmaktadır. Bu alanda, gönüllü hareketlerin çok önemli bir işlev gördüğü yadsınamaz bir gerçektir. Daha öncede belirtilen bu adanmışlık, Yeni Zelanda’nın medya okuryazarlığı alanında kazanmış olduğu başarının temelinde yatmaktadır.

45 Buckingham ve Domaille, **a.g.e.**

Yeni Zelanda’da Medya Okuryazarlığı Uygulama ve Deneyimleri

Medya okuryazarlığı toplumun medyayı algılamasında önemli bir farkındalık oluşturma görevi görmektedir. Yeni Zelanda bu eğitimi değişik yönleriyle başarılı bir şekilde geliştirerek dünyada medya okuryazarlığı alanında önemli bir yer edinmiştir. Bu sebeple dünyanın en uzak noktalarından birinde yer alan bu ülkenin medya okuryazarlığı çalışmalarında eriştiği nokta incelemeye değerdir.

Yeni Zelanda’da medya okuryazarlığı eğitimi yaşam becerileri gelişimi programında temel amaçtır ve sistematik bir biçimde ele alınır. Yeterli kaynak bulunmaktadır ve değerlendirme, eğitim sistemi içinde ve dışında gerçekleşir.

Öğretmen eğitimi konusunda Yeni Zelanda’da üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları medya okuryazarlığı eğitimi verecek eğitimciler için konferanslar, hizmet içi eğitim seminerleri gibi çeşitli faaliyetler yapmaktadır. Bu çalışmalar hem teknik hem de eleştirel farkındalık içerir. Yeni Zelandalı öğretmenler, ebeveynler ve alan uzmanlarına yönelik eğitici kaynaklar mevcuttur.

Yeni Zelanda’da medya okuryazarlığı kapsamında farklı birimleri bir araya getiren ve aralarındaki ilişkiyi sağlayan etkin ve önemli resmi organizasyonlar bulunmaktadır. Auckland Üniversitesi çeşitli programlar aracılığıyla sivil toplum kuruluşlarını üniversite bünyesinde bir araya getirmektedir. Bu organizasyonlar tüketici haklarını koruma ile ilgilenen kuruluşlarla bağlantı halindedir. Örneğin “Netsafe” isimli sitede internet ile ilgili her türlü problemde danışabilecekleri veya şikâyette bulunabilecekleri bir internet sitesi bulunmaktadır.

Sonuç olarak Binark ve Bek’in de belirttiği gibi medya okuryazarlığı uygulamaları, bireylerin iktidar ilişkileri konusunda daha bilgili, “öteki”ne saygılı, duyarlı yurttaşlar olmalarına katkıda bulunmayı ve ötekileştirici değerleri, mekanizmaları dönüştürmeyi hedeflemelidir.⁴⁶ Bu eğitimi almış olan bireylerle demokrasi ve insan haklarına saygılı, kimseyi ötekileştirmeyen ve medyaya karşı bilinçle hareket eden bir toplum yapısı elde edilebilecektir. Bu

46 Mutlu Binark. ve Mine Gencil Bek, “**Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar**”, İstanbul 2007, s. 209.

gerçeklerden yola çıkarak medya okuryazarlığı alanında Yeni Zelanda'nın uyguladığı başarılı yöntemler bu ülkenin dünya sahnesinde hem en demokrat hem de en eğitimli ülkelerden biri olmasına katkıda bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- APAK, Özlem, “Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli 2008.
- BİNARK Mutlu ve BEK Mine Gencil, **Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar**, İstanbul 2007.
- Broadcasting Standards Authority, “**Media Literacy Information in New Zealand: A Comparative Assessment of Current Data in Relation to Adults**”, **BSA Report New Zealand** 2007.
- HART Andrew, “Mis-reading English”, **The English and Media Magazine**, c. XVI, Yeni Zelanda 1992.
- HEPKON, Zeliha, AYDIN, Oya Şakı, “Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış: Medya Okuryazarlığı Hareketi”, **I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferans Bildirileri**, İstanbul 2007, s. 45–54.
- HORROCKS, Roger, HOBEN, Ngaire, “Media Studies And English In The New Zealand Curriculum”, **New Zealand Ministry of Education Curriculum/Marautanga Project**, Yeni Zelanda 2005.
- MALIK, Sajjad. **Media Literacy And It’s Importance**, Islamabad 2008, s. 9.
- KURUDAYIOĞLU, Mehmet ve TÜZEL, Sait, “21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı Ve Türkçe Eğitimi”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, Niğde 2010, s. 284.
- **Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı**, Radyo Televizyon Üst Kurulu İlköğretim (RTÜK), Ankara 2007.
- TAŞKIRAN, Nurdan Öncel, **Medya Okuryazarlığına Giriş**, İstanbul 2007.
- TÜRKOĞLU Nurçay, **Medya Okuryazarlığı, İstanbul 2006**.
- OĞUZ, Orhan; OKTAY Ayla; AYHAN Halis, **21. Yüzyılda Eğitim ve**

Türk Eğitim Sistemi, İstanbul 2004, s. 13.

- ZANKER, Ruth, “Media Literacy for Citizen/Consumers: A Website Case Study”. **Media Research Center**, The New Zealand Broadcasting School, New Zealand 2006, s. 4.
- İnternet Kaynakları
- Australian Communications and Media Authority, www.acma.gov.au (Erişim Tarihi: 12.12.2012)
- Beyond The Screen, <http://www.beyondthescreen.com/about/hosts/john-pungente> (Erişim Tarihi:18.12.2012)
- Center for Media Literacy, “Criteria for A Successful Media Education Program”, <http://www.medialit.org/reading-room/criteria-successful-media-education-program> (Erişim Tarihi: 18.12.2012)
- Geoff Lealand, Media in New Zealand, <http://www.waikato.ac.nz/film/staff/scme/lealand>
- GrownUps Media Release, <http://www.scoop.co.nz/stories/CU0611/S00298.htm> (Erişim Tarihi: 09.12.2012)
- Media Smart Canada’s Centre For Digital and Media Literacy, http://www.media-awareness.ca/english/resources/educational/media_education/ (Erişim Tarihi: 03.010.2012)
- SeniorNet, “Introduction: What is SeniorNet? From GrownUps New Zealand-learning centres for older computer users”, <http://www.grownups.co.nz/information/seniornet/index.php> (Erişim Tarihi: 09.08.2012)
- Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4fa229de4056b9.67718162 (Erişim Tarihi: 25.03.2012)
- UNESCO, “Youth Media Education Survey”, http://portal.unesco.org/ci/en/file_download.php/bda80c4d208abeb94bc3b0d3da23023Survey+Report++by+Kate+Domaille.rtf (Erişim Tarihi:28.11.2012)